ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420150622
Lietas arhīva Nr. AA43-0437-23/4
ECLI:LV:ADAT:2023:0522.A420150622.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2023.gada 22.maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Roze Paegle,
tiesneses Irina Kaļiņina un Santa Liniņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Iekšlietu ministrijas 2022.gada 24.janvāra lēmuma Nr.1-61/18 atzīšanu par prettiesisku, kā arī par pienākuma uzlikšanu Valsts policijai izmaksāt /pers. A/ darba samaksu par dīkstāves periodu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu 100 000 *euro* apmērā, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 28.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ normatīvajos aktos noteiktajā termiņā neuzsāka vakcināciju pret Covid-19 infekciju, kā arī pieteicējam nebija pārslimošanas sertifikāta un atzinuma par nepieciešamību atlikt vakcināciju. Darba devējam pieteicējs norādīja, ka vakcinēties neplāno, tādēļ Valsts policija 2021.gada 1.decembrī pieņēma lēmumu Nr.59 "Par dīkstāves noteikšanu" (turpmāk – sākotnējais lēmums), ar kuru noteikts, ka pieteicējam ir dīkstāve, kas radusies viņa vainas dēļ, nesaglabājot darba samaksu, no 2021.gada 30.novembra līdz brīdim, kad tiks uzrādīts sadarbspējīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, bet ne ilgāk kā līdz 2022.gada 1.martam.

Sākotnējo lēmumu pieteicējs apstrīdēja.

[2] Ar Iekšlietu ministrijas (turpmāk – ministrija) 2022.gada 24.janvāra lēmumu Nr.1-61/18 (turpmāk – Lēmums) sākotnējais lēmums tika atstāts negrozīts, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[2.1] Ar Valsts policijas 2021.gada 12.oktobra vēstuli pieteicējs tika informēts, ka amatpersona, kura līdz 2021.gada 15.novembrim nebūs uzsākusi vakcināciju pret Covid-19 infekciju vai pabeigusi vakcināciju noteiktajā termiņā, tiks atstādināta no dienesta pienākumu veikšanas, pamatojoties uz Darba likuma 58.panta trešo daļu, līdz vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta iegūšanai.

2021.gada 1.novembrī pieteicējs parakstīja apliecinājumu par to, ka ar minēto vēstuli ir iepazinies 2021.gada 12.oktobrī.

[2.2] Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes 3.biroja 3.nodaļas priekšnieka 2021.gada 29.novembra ziņojumā norādīts, ka, telefoniski sazinoties ar pieteicēju, tika noskaidrots, ka pieteicējam nav vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta (turpmāk arī – sadarbspējīgs sertifikāts) un ka pieteicējs neplāno vakcinēties.

[2.3] Atbilstoši sākotnējā lēmuma pieņemšanas brīdī spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021.gada 15.novembra savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņiem ir sadarbspējīgs sertifikāts.

Minētās prasības pieteicējs nebija izpildījis, tādēļ no 2021.gada 15.novembra pieteicējam nebija tiesību pildīt amata pienākumus. Sākotnējais lēmums tika pieņemts, lai nodrošinātu Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojumā Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (turpmāk – rīkojums Nr.720) norādītos mērķus, proti, apturēt Covid-19 infekcijas straujo izplatību, mazināt veselības nozares pārslodzi un novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

[2.4] Dīkstāve tika noteikta pieteicēja rīcības dēļ, jo pieteicējs neizpildīja rīkojumā Nr.720 noteiktās prasības.

[2.5] Sākotnējo lēmumu augstāka iestāde atzina par tiesisku un pamatotu un secināja, ka nepastāv ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums, kas dotu pieteicējam tiesības uz atlīdzinājumu.

[3] Pieteikumā par Lēmuma atzīšanu par prettiesisku, kā arī par pienākuma uzlikšanu Valsts policijai izmaksāt pieteicējam darba samaksu par dīkstāves periodu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu ietverti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Ar Lēmumu pieteicējam tika radīti būtiski mantiskie zaudējumi dīkstāves periodā (neizmaksātā darba alga), kā arī ievērojams nemantiskais kaitējums. Pieteicēja atvaļināšana pēc maksimālā dīkstāves termiņa ierobežos pieteicēja iespējas atrast citu darbu atbilstoši savām spējām un prasmēm, tādējādi pieteicējam tiks liegta iespēja apmierināt pamatvajadzības, pieteicēja ģimene tiks pakļauta trūkumam, veselības problēmām un nāvei. Tiks padarīta neiespējama pieteicēja atgriešanās amatā Valsts policijā.

[3.2] Nav zinātniska pamatojuma, ka atstādināšana no amata, dīkstāves noteikšana vai atvaļināšana no amata apturētu Covid-19 infekcijas straujo izplatību vai izslēgtu personu no Covid-19 infekcijas aprites ķēdes.

[3.3] Kopš 2020.gada marta pieteicējs veica savus amata pienākumus, ievērojot valstī noteiktos epidemioloģiskos drošības noteikumus. Pēc darba devēja pieprasījuma pieteicējs regulāri veica Covid-19 testus (tie bija negatīvi). Kopš Covid-19 infekcijas izplatīšanās sākuma pieteicēja darba vietā ir saslimuši tikai divi cilvēki, abos gadījumos saslimšana notikusi ārpus dienesta vietas, neietekmējot kolēģus un klientus.

[3.4] Lēmuma tiesisko seku dēļ faktiski samazinās izmeklēšanas efektivitāte, kapacitāte un kvalitāte, uzkrājas iesniegumi, kā arī pastāv iespēja, ka vairāki kriminālprocesi tiks izbeigti noilguma dēļ, tādējādi vēl vairāk palielināsies sabiedrības neuzticība Valsts policijas darbam.

[3.5] Uz amatpersonu ar speciālo dienesta pakāpi neattiecas Darba likuma 74.panta otrā daļa, kā arī Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums neregulē amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitu.

[3.6] Lēmumā nav norādīts pamatojums, kādu interešu apdraudējums tiks novērsts pēc gandrīz divu gadu dienesta pienākumu izpildes pandēmijas apstākļos, nosakot pieteicējam dīkstāvi. Tāpat arī nav norādīti apstākļi, kas liecinātu par kaitējuma rašanās iespējamību, nenosakot pieteicējam dīkstāvi.

[3.7] Pieteicējs atsaucas uz likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 3.panta pirmo daļu, kā arī argumentē, ka nav ievēroti vispārējie tiesību principi, proti, privātpersonas tiesību ievērošanas princips, tiesiskuma princips, tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips, patvaļas aizlieguma princips, tiesiskās paļāvības princips, likuma atrunas princips, demokrātiskās iekārtas princips un samērīguma princips.

[3.8] Lēmums rada pieteicējam nelabvēlīgas sekas ar atpakaļejošu datumu.

[4] Rakstveida paskaidrojumos Valsts policija un ministrija pieteikumu neatzīst, uzturot Lēmumā norādīto pamatojumu.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2022.gada 28.oktobra spriedumu pieteikumu noraidīja, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[5.1] Lieta tika ierosināta par Lēmuma atcelšanu, taču no Valsts policijas tiesa saņēma informāciju, ka 2022.gada 15.martā pieteicējs ir uzrādījis pārslimošanas sertifikātu un atsācis pildīt dienesta pienākumus.

Ņemot vērā minēto, tiesa secināja, ka Lēmums ir zaudējis spēku, tādējādi ir pamats izvērtēt Lēmuma tiesiskumu, jo pieteikumā lūgts atlīdzināt mantiskos zaudējumus un nemantisko kaitējumu.

Tiesa atzina, ka pieteikuma priekšmets lietā ir Lēmuma atzīšana par prettiesisku (atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.panta otrās daļas 1.punktam), kā arī mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšana.

[5.2] Atsaucoties uz rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktu un rīkojuma Nr.720 anotāciju, tiesa atzina, ka pastāvēja nepieciešamība ieviest pasākumus, kas novērš cilvēku, kas nav uzsākuši vai pabeiguši vakcināciju, kontaktēšanos un darba devējam (valsts vai pašvaldības iestādei) bija jānodrošina, ka tie darbinieki vai amatpersonas, kuriem nav sadarbspējīga sertifikāta, savus darba pienākumus nedrīkst veikt.

Lietā nav strīda, ka pieteicējs ir tiešās pārvaldes iestādes Valsts policijas dienestā esoša amatpersona, tādējādi uz pieteicēju ir attiecināmas rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteiktās prasības.

Valsts un pašvaldību amatpersonām un darbiniekiem atbilstoši Latvijas Republikas Satversmē (turpmāk – Satversme) noteiktajai valsts iekārtai ir jāīsteno valsts funkcijas. Visupirms tie ir Satversmē noteiktie konstitucionālie orgāni, kas īsteno valsts funkcijas – likumdošanu, izpildu funkciju un tiesu varu – arī ārkārtējā situācijā. Tā ir arī valsts pārvalde, neatkarīgās iestādes un pašvaldības. Rīkojuma mērķis ir noteikt tādus šo personu pienākumus, kas netraucē valsts funkciju īstenošanu, tostarp cilvēka tiesību aizsardzību, ārkārtējos apstākļos. Šīs valsts funkcijas pilda cilvēki. Ņemot vērā amatpersonu atbildību (īpaši šajos apstākļos) sabiedrības priekšā, šīm personām ir noteikts konkrēts pienākums rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā (*sal. sk. Ziemele I. Rīkojuma mērķis ir nodrošināt valsts funkciju, tai skaitā cilvēktiesību aizsardzības, īstenošanu. Raksts, Jurista vārds, aplūkots tīmekļvietnē 26.10.2022.*).

[5.3] Ar Ministru kabineta 2021.gada 11.novembra rīkojumu Nr.828 izdarīti grozījumi rīkojumā Nr.720, papildinot to ar 19.punktu, kas noteic, ka rīkojuma Nr.720 5.2.apakšpunktā minēto nosacījumu attiecībā uz vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta iegūšanas termiņu līdz 2021.gada 15.novembrim, kā arī šā rīkojuma 5.3.apakšpunktā minēto nosacījumu par darba pienākumu veikšanu no 2021.gada 15.novembra, ja darbiniekam (amatpersonai) ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, nepiemēro darbiniekiem (amatpersonām), kuri uzsākuši vakcināciju līdz 2021.gada 15.novembrim un vakcinācijas sertifikātu iegūs ne vēlāk kā 2021.gada 15.decembrī. Līdz vakcinācijas sertifikāta iegūšanai darbinieks (amatpersona) var turpināt pildīt savus darba (amata, dienesta) pienākumus klātienē, uzrādot testēšanas sertifikātu, kas izsniegts ne agrāk kā pirms 72 stundām. Izdevumus, kas saistīti ar testa veikšanu, darbinieks (amatpersona) sedz no saviem līdzekļiem, ja nav citas vienošanās ar darba devēju.

Grozījumu anotācijā norādīts, ka, lai novērstu situāciju, ka nodarbinātie, kas uzsākuši vakcināciju pret Covid-19 infekciju līdz 2021.gada 15.novembrim un kuri objektīvu iemeslu dēļ vēl nav ieguvuši vakcinācijas sertifikātu, vairs nepildītu darba pienākumus, rīkojuma projekts paredz pārejas periodu, nosakot, ka šie nodarbinātie var turpināt veikt darba (amata, dienesta) pienākumus (attālināti vai klātienē).

Tādējādi ar grozījumiem tika noteikts pārejas periods, kurā darba pienākumi var tikt veikti, ja: 1) vakcinācija ir uzsākta līdz 2021.gada 15.novembrim; 2) vakcinācijas sertifikāts tiks iegūts ne vēlāk kā 2021.gada 15.decembrī. Pārejas noteikumi bija nepieciešami, jo tika konstatēti gadījumi, kad persona nevar paspēt veikt vakcināciju noteiktajos termiņos un saņemt sertifikātu.

[5.4] Saeima 2021.gada 4.novembrī pieņēma likumu "Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā", kas stājies spēkā 2021.gada 6.novembrī.

Ar minētajiem grozījumiem tika papildināts Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums ar $7.^2$ un $7.^3$pantu.

Grozījumu anotācijā par Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma $7.^3$panta trešo daļu norādīts, ka likumprojektā ir ietverts tiesiskais risinājums situācijā, ja darbiniekam (fiziskai personai, kas uz darba līguma pamata par nolīgto darba samaksu veic noteiktu darbu darba devēja vadībā) vai amatpersonai nav iegūts vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Ja pārcelšanu vai darbu attālināti nav iespējas īstenot kādu objektīvu iemeslu dēļ (piemēram, nav citu darbu vai amatu uzņēmumā, kuru veikšanai nav nepieciešams sertifikāts, nav piemērota darba, darbu attālināti nav iespējams veikt darba vai amata specifikas dēļ, kas prasa darbinieka vai amatpersonas klātbūtni) vai normatīvajos aktos noteikto prasību dēļ (piemēram, normatīvajos aktos paredzēta vispārīga prasība noteiktajā jomā nodarbinātajiem būt ar vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu), vai darbinieks (amatpersona) nepiekrīt šādai pārcelšanai vai attālinātai darba vai amata, dienesta pienākumu veikšanai, tad darbinieku (amatpersonu) var atstādināt no darba (amata) vai noteikt dīkstāvi darbinieka vainas dēļ, par atstādināšanas vai dīkstāves laiku viņam neizmaksājot darba samaksu.

Tādējādi likumdevējs ir noteicis, ka gadījumā, ja darbinieks vai amatpersona nav noteiktajā termiņā uzrādījusi vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, tas ir tiesisks pamats dīkstāves noteikšanai.

Minētās tiesību normas ir speciālās tiesību normas, kas pieļauj dīkstāves noteikšanu, neatkarīgi no Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā (turpmāk – Dienesta gaitas likums) ietvertā regulējuma.

[5.5] No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka pieteicējs par pienākumu veikt vakcināciju tika informēts ar Valsts policijas 2021.gada 12.oktobra vēstuli.

2021.gada 1.novembrī pieteicējs ir parakstījis apliecinājumu par minētās vēstules saņemšanu.

Valsts policijas priekšnieks ar 2021.gada 15.oktobra pavēli Nr.4399 (turpmāk – pavēle Nr.4399) noteica, ka no 2021.gada 16.novembra dienesta pienākumus varēs pildīt tikai tie nodarbinātie, kuriem ir sadarbspējīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

Pavēle Nr.4399 grozīta ar Valsts policijas priekšnieka 2021.gada 16.novembra pavēli Nr.256, nosakot, ka darba pienākumus var veikt arī tie darbinieki, kuri vakcināciju uzsākuši līdz 2021.gada 15.novembrim un vakcinācijas sertifikātu iegūs ne vēlāk kā līdz 2021.gada 15.decembrim.

Tādējādi atbilstoši 2021.gada 12.oktobra vēstulei, pavēlei Nr.4399 un rīkojuma Nr.720 5.2.apakšpunktam pieteicējam bija pienākums sākt vakcināciju 10 dienu laikā no 2021.gada 12.oktobra vēstules paziņošanas dienas.

Pieteicējam no 2021.gada 15. līdz 25.novembrim bija darbnespēja, taču šim apstāklim nav būtiskas nozīmes, jo pieteicējs neuzsāka vakcināciju līdz 2021.gada 15.novembrim.

[5.6] No Kriminālpolicijas pārvaldes 3.biroja 3.nodaļas priekšnieka dienesta ziņojuma tiesa konstatēja, ka pieteicējs dienesta vietā nav uzrādījis pārslimošanas vai vakcinācijas sertifikātu.

Lietā nav strīda, ka pieteicējam sākotnējā lēmuma izdošanas brīdī nebija derīga vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta. Tāpat arī nav strīda, ka pieteicējs nebija uzsācis vakcināciju normatīvajos aktos noteiktajā termiņā.

Atsaucoties uz Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumu Nr.662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" 219.punktu, tiesa konstatēja, ka pieteicējs nav norādījis uz apstākļiem, kas varētu būt par pamatu atzinumam par nepieciešamību atlikt vakcināciju.

Tiesa secināja, ka izskatāmajā lietā nepastāv objektīvs pamats, lai atbrīvotu pieteicēju no rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteiktā pienākuma izpildes.

[5.7] Pieteicējs argumentē, ka darba pienākumus ir veicis attālināti vai arī savā darba kabinetā, kur citu personu nebija.

No pieteicēja amata apraksta tiesa konstatēja, ka pieteicēja pienākumos ir veikt kriminālprocesu izmeklēšanu, kā arī pildīt operatīvās darbības subjektu pienākumus.

Atsaucoties uz likuma "Par policiju" 1.pantu, tiesa atzina, ka tas apstāklis, ka pieteicējs daļu no saviem darba pienākumiem ir varējis veikt attālināti, nevar būt par tiesisku pamatu, lai uz pieteicēju neattiecinātu rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpuktā noteiktās prasības, jo pieteicējam kā Valsts policijas amatpersonai jābūt gatavam pildīt visus likumā "Par policiju" noteiktos pienākumus. Jāņem vērā, ka Valsts policijas amatpersonas pilda sabiedrībai nozīmīgas funkcijas. Valsts policijā atalgojums tiek maksāts no publiskajiem līdzekļiem, kuru avots ir nodokļu maksājumi, tādēļ no publisko līdzekļu saņēmējiem var tikt prasīta rīcība sabiedrības labā.

[5.8] Pieteicējs uzskata, ka, pieņemot Lēmumu, nav izvērtēti apstrīdēšanas iesniegumā norādītie argumenti.

Tiesa norādīja, ka rīkojuma Nr.720 5.2. un 5.3.apakšpunts pēc būtības noteica iestādes pienākumu nodrošināt, ka darba vai dienesta pienākumus neveic personas, kurām nav derīga vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta vai arī kuras nav uzsākušas vakcināciju likumdevēja noteiktajā termiņā. Iestādei nebija rīcības brīvības lēmuma pieņemšanā.

Obligātā administratīvā akta mērķis ir noteikt precīzu iestādes izturēšanos visos normā paredzētajos tipiskajos gadījumos. Tas sniedz tiesisko drošību un paredzamību gan privātpersonām, gan arī valstij. Obligātais administratīvais akts samazina iestādes rīcības brīvību līdz minimumam. Tomēr netipiskos gadījumos iestādei, balstoties uz īpašiem, uzrādāmiem un pārliecinošiem argumentiem, jābūt iespējai atkāpties no nesaprātīgu tiesisko seku īstenošanas (*sk. Neimanis J. Tiesisko seku konkretizēšana, izdodot obligātu administratīvo aktu. Jurista vārds, 20.03.2007., Nr.12 (465)*).

Izskatāmajā gadījumā iestāde ir konstatējusi lēmuma pieņemšanai būtiskos apstākļus, proti, ka pieteicējs nav uzrādījis derīgu vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, nav uzsācis vakcināciju, kā arī nepastāv netipiski apstākļi.

Arī izdodot obligāto administratīvo aktu, iestādei ir pienākums izvērtēt individuālos apstākļus, vai tie nesamērīgi neierobežo personas pamattiesības, taču izskatāmajā lietā nav konstatējami individuāli un būtiski apstākļi, kas atšķirtu šo gadījumu no citiem līdzīgiem gadījumiem. Līdz ar to tiesa nekonstatēja procesuālu pārkāpumu tajā, ka, pieņemot Lēmumu, netika izvērtēti pieteicēja paustie iebildumi par vakcinācijas pienākumu. Šādi argumenti būtu jāvērtē lietā, kurā pārsūdzēts rīkojums Nr.720.

[5.9] Pieteicējs argumentē, ka Lēmums tiek pamatots ar rīkojumu Nr.720, lai gan pieteicējs minēto rīkojumu ir pārsūdzējis tiesā.

Atsaucoties uz likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 20.panta pirmo daļu un Administratīvā procesa likuma 185.panta 4.punktu, tiesa atzina, ka pieteikuma iesniegšana par vispārīgo administratīvo aktu (rīkojumu Nr.720) neaptur tā darbību, tādējādi pieteicēja atstādināšanas brīdī rīkojums Nr.720 bija spēkā esošs, tā darbība attiecībā uz pieteicēju nebija apturēta, tāpēc pieteicējam saglabājās pienākums izpildīt rīkojumā Nr.720 noteiktās prasības.

[5.10] Pieteicējs norāda, ka, ņemot vērā, ka tika noteikta dīkstāve, pēc tam ar viņu varētu tikt izbeigtas dienesta attiecības, tādējādi radot būtisku kaitējumu. Pieteicējs arī argumentē, ka viņam ir tiesības atteikties no vakcinācijas.

Tiesa piekrita pieteicēja apsvērumiem tiktāl, ka pieteicējam ir tiesības atteikties no vakcinācijas. Vienlaikus tiesa norādīja, ka minēto tiesību īstenošanas gadījumā iestājas sekas, proti, nevakcinēšanās gadījumā darba devējam ir pienākums atstādināt pieteicēju no darba pienākumu pildīšanas. Tas, ka Lēmuma pieņemšanai varētu būt arī citas sekas, nav pamats uzskatīt to par prettiesisku vai nesamērīgu. Vakcinēšanās vai pārslimošanas sertifikāta esība kā priekšnoteikums nodarbinātībai ir Satversmes 106.panta pirmajā teikumā garantēto pamattiesību brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai ierobežojums, tomēr Satversmes 116.pants paredz, ka personas tiesības, kas cita starp ir noteiktas Satversmes 96.pantā un 106.pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Tas nozīmē, ka tiesības izvēlēties nodarbošanos nav absolūtas un var tikt ierobežotas.

[5.11] Pieteicējs argumentē, ka nelabvēlīgs administratīvais akts jāpamato ar normatīvo aktu, nevis ar rīkojuma Nr.720 prasībām.

Atsaucoties uz likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.panta pirmo daļu un 8.panta otro daļu, kā arī Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otro daļu, tiesa atzina, ka Ministru kabinetam bija tiesības izdot rīkojumu Nr.720 un minētajā rīkojumā noteikto prasību neizpilde rada ar Lēmumu noteiktās tiesiskās sekas.

[5.12] Pieteicējs norāda, ka sākotnējais lēmums tika pieņemts 2021.gada 1.decembrī, nosakot dīkstāvi ar atpakaļejošu datumu (ar 2021.gada 30.novembri).

Paskaidrojumā Valsts policija ir norādījusi, ka pieteicējs līdz 2021.gada 29.novembrim bija atvaļinājumā.

Atbilstoši rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktam pieteicējs nevarēja atsākt dienesta pienākumu veikšanu.

Ņemot vērā minēto, tiesa secināja, ka sākotnējā lēmuma pieņemšana 2021.gada 1.decembrī nevarēja radīt tik būtisku procesuālo pārkāpumu, kas varētu ietekmēt Lēmuma tiesiskumu.

[5.13] Pieteicēja ieskatā sabiedrības ieguvumi nav samērīgi ar viņam noteiktajiem ierobežojumiem.

Minētajam pieteicēja argumentam tiesa nepiekrita.

Administratīvā procesa likuma 13.pants noteic, ka labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu (*sk. Briede J., Levits E. Administratīvā procesa likuma 66.panta komentārs. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 637.lpp.*).

Valsts policija īsteno būtisku valsts funkciju, no kuras īstenošanas ir atkarīga arī valsts un sabiedrības drošība un sabiedriskā kārtība. Minētās funkcijas izpilde ir atkarīga no Valsts policijas personālsastāva spējas pildīt tam uzticētos uzdevumus arī augstas saslimstības ar Covid-19 infekciju apstākļos.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzina, ka izvēlētais tiesiskais risinājums – atstādināt pieteicēju no amata pienākumu pildīšanas, ja viņš nepilda pienākumus, kas ir vērsti uz darbspējas saglabāšanu, ir samērīgs un atbilstošs.

[5.14] Pieteicējs uzskata, ka Lēmumā nepamatoti iekļauta atsauce uz Darba likuma 74.pantu.

Atsaucoties uz Dienesta gaitas likuma 3.panta otro daļu un Darba likuma 74.panta otro daļu, tiesa konstatēja, ka izskatāmajā gadījumā dīkstāve ir radusies pieteicēja rīcības dēļ, jo pieteicējs neuzrādīja sadarbspējīgu sertifikātu, kas ir priekšnoteikums, lai amatpersona varētu pildīt savus dienesta pienākumus. Līdz ar to pieteicējam nav izmaksājama atlīdzība par dīkstāves periodu.

Lēmumā ietverto atsauci uz Darba likuma 74.panta otro daļu tiesa atzina par pamatotu.

[5.15] Pieteikumā ir virkne iebildumu, kas attiecas uz rīkojuma Nr.720 pamatotību un prasību vakcinēties.

Tiesa norādīja, ka šīs lietas ietvaros ir pārbaudāms Lēmuma tiesiskums, proti, vai iestādei bija tiesisks pamats noteikt

pieteicējam dīkstāvi viņa vainas dēļ, par dīkstāves laiku neizmaksājot darba samaksu. Izskatāmās lietas ietvaros nav jāvērtē rīkojuma Nr.720 tiesiskums, tā atbilstība Satversmei, jo šāds jautājums tiek risināts administratīvās lietas Nr.A420267221 ietvaros.

[5.16] Rezumējot minēto, tiesa secināja, ka pieteicējs likumdevēja noteiktajā termiņā neuzrādīja vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, tāpēc pieteicējam tiesiski un pamatoti tika noteikta dīkstāve viņa vainas dēļ. Līdz ar to tiesa atzina Lēmumu par tiesisku un pamatotu.

[5.17] Pieteicējs lūdz izmaksāt darba samaksu par darba kavējumu dīkstāves periodā, kā arī atlīdzināt nemantisko kaitējumu.

Atsaucoties uz Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 5.panta pirmo daļu un 12.panta piekto daļu, tiesa norādīja, ka Lēmums ir tiesisks un pamatots, tādēļ nav pamata lemt par zaudējumu atlīdzinājumu.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 28.oktobra spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, norādot pēc būtības tādus pašus argumentus kā pieteikumā, kā arī turpmāk minētos apsvērumus.

[6.1] Spriedums ir nepamatots un neobjektīvs, tas pieņemts pārsteidzīgi, nenoskaidrojot un neizvērtējot visus lietas apstākļus, kā arī neizvērtējot pieteicēja paustos argumentus un iesniegtos pierādījumus. Pieteicēja ieskatā tiesvedība šajā lietā bija jāaptur, lai sagaidītu galīgo nolēmumu administratīvajā lietā Nr.A420267221, kuras ietvaros tiek vērtēts rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkta tiesiskums.

[6.2] Tiesa ir atstājusi bez ievērības faktu, ka ar Valsts policijas priekšnieka 2022.gada 28.februāra lēmumu Nr.77 par grozījumiem Valsts policijas 2021.gada 1.decembra lēmumā Nr.59 pieteicējam tika nepamatoti pagarināta dīkstāve no 2022.gada 2. līdz 31.martam.

Pieteicējs varēja atsākt pildīt dienesta pienākumus tikai pēc pārslimošanas sertifikāta iesniegšanas.

[6.3] Sprieduma pamatojums tiek balstīts tikai uz atbildētāja sniegtajiem apsvērumiem, taču nav noskaidroti faktiskie apstākļi un nav vērtējuma, kādēļ pieteicēja argumenti būtu uzskatāmi par nepamatotiem. Turklāt, taisot spriedumu, tiesa nav pārbaudījusi, vai pārsūdzētais administratīvais akts atbilst vispārējiem tiesību principiem, lai gan pieteikumā bija ietverts attiecīgs lūgums. Pieteicējs uzskata, ka nav ievērots privātpersonas tiesību ievērošanas princips, tiesiskuma princips, tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips, patvaļas aizlieguma princips, tiesiskās paļāvības princips, likuma atrunas princips, demokrātiskas iekārtas princips un samērīguma princips.

[6.4] Sākotnējais lēmums pieņemts, nosakot pieteicējam dīkstāvi ar atpakaļejošu datumu, turklāt 2021.gada 30.novembrī pieteicējs bija atvaļinājumā. Iestāde ir izvērtējusi tikai to, ka pieteicējs nav uzsācis vakcināciju, nav pārslimojis Covid-19 infekciju un vakcinēties neplāno, taču nav vērtēts rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkta tiesiskums, šo prasību atbilstība Satversmei, starptautiskajām tiesību normām un pieteicēja norādītajiem normatīvajiem aktiem.

Valsts policija neapkopo statistikas datus par savu darbinieku saslimstību ar Covid-19 infekciju, saslimušo darbnespējas ilgumu vai hospitalizāciju, slimības gaitu un mirstību no Covid-19 infekcijas. Līdz ar to administratīvā akta izdošanas brīdī Valsts policijas rīcībā šādas informācijas nebija, vēl jo vairāk, nebija attiecīgo datu par pieteicēja vecuma grupu.

Izdodot administratīvos aktus līdzīgos gadījumos, iestāde ir izmantojusi vienu un to pašu pamatojumu, nevienā gadījumā neizvērtējot individuālos apstākļus.

Valsts policija nav vērtējusi pieteicēja individuālos apstākļus, tostarp, ka pieteicēja vakcinēšanās gadījumā iespējamie riski daudzkārt pārsniedz iespējamos ieguvumus. Pieteicējs nebija veselības riska grupā, lai pieteicējam būtu nepieciešamība vakcinēties un tādējādi samazināt sava organisma imunitāti.

[6.5] Vakcinētas personas ar Covid-19 infekciju inficējās un inficēja arī citas personas tikpat bieži kā nevakcinētas personas.

Dīkstāves periodā pieteicējs nebija pasargāts no Covid-19 infekcijas, viņš to pārslimoja, lai gan dīkstāve tika noteikta ar mērķi pasargāt no inficēšanās.

Pieteicējs ir pārslimojis Covid-19 infekciju vieglā formā, tas ir apstiprinājums, ka šī infekcija būtiski neapdraud pieteicēja veselību un dzīvību. Citas personas netika inficētas.

Pieteicējs uzskata, ka laba pašsajūta ir svarīgāks rādītājs epidēmijas ierobežošanā, jo bezsimptomu vīrusa nēsātāji apkārtējos vai nu neinficē, vai inficē ļoti reti, tādēļ nav iemesla pieņemt, ka veseli cilvēki ir infekcijas izplatības iemesls, ka viņi būtu jāizolē vai ka viņiem būtu jāuzliek pienākums vakcinēties.

[6.6] Pieteicējs nepiekrīt tiesas argumentam, ka Valsts policijas darbiniekiem rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā bija noteikts pienākums sabiedrības priekšā tādēļ, ka Valsts policijā strādājošo atalgojums tiek maksāts no budžeta līdzekļiem.

Valsts policijas darbinieku prioritāte ir uzturēt labu veselības stāvokli, lai spētu kvalitatīvi izpildīt amata pienākumus, taču izskatāmajā gadījumā vakcinācijas blakusparādību (blakņu) risks bija lielāks nekā pieteicēja iespējamais ieguvums no vakcinācijas. Līdz ar to pieteicēja pienākums bija nepakļaut sevi nevajadzīgam un neattaisnotam vakcinācijas riskam.

[6.7] Tiesa nepamatoti atstājusi bez ievērības faktu, ka vakcīnas pret Covid-19 infekciju ir recepšu zāles, kuru lietošanas nepieciešamība pieteicēja individuālajā gadījumā netika izvērtēta, kā arī ārsts nebija izrakstījis pieteicējam attiecīgu recepti. Turklāt Covid-19 vakcīnu drošības riski joprojām nav pienācīgi izpētīti.

Pieteicējam ir tiesības brīvi izvēlēties, kādus medikamentus lietot. Medikamentu nelietošanas fakts nedrīkst būt priekšnosacījums, lai liegtu iespēju pildīt dienesta pienākumus, tas nav samērīgi.

Darba devējam ir tiesības pieprasīt veikt veselības pārbaudi.

Ir prettiesiski liegt personai pildīt amata pienākumus tāpēc, ka persona nepiekrīt un nevēlas uzņemties atbildību par vēl

pienācīgi neizpētīta un nezināma satura medikamenta ievadīšanu savā organismā.

Ne mediķi, ne Ministru kabinets, ne pieteicēja darba devējs neuzņemas atbildību par vakcinācijas sekām.

Pieteicējs atsaucas uz Satversmes 111.pantu, uzskatot, ka no minētās tiesību normas izriet valsts pienākums ne tikai pasargāt cilvēku veselību no inficēšanās ar Covid-19 infekciju, bet arī pasargāt no vakcīnas iespējamās kaitīgās ietekmes, kas var iestāties ilgstošākā laika periodā. Vakcīnas pret Covid-19 infekciju var izraisīt nāvi, un, nenoskaidrojot vakcinācijas ietekmi uz kopējo mirstību, nav iespējams izvērtēt ne ieguvumus, ne arī riskus (ne individuāli, ne sabiedrībai kopumā).

[6.8] Spriedumā nav atsauces uz zinātnisku pētījumu, kurā būtu apstiprināta vakcīnu efektivitāte, tostarp zinātniski pierādīti fakti par slimības gaitas smagumu, mirstību un infekcijas pārnesi.

Mainoties Covid-19 infekcijas izraisītāju (vīrusu) paveidiem, esošās Covid-19 vakcīnas kļūst neefektīvas, tās vairāk var nodarīt kaitējumu veselībai, nevis dod kādu kopēju labumu sabiedrībai.

Nekāds sabiedrības labums neatsver indivīda veselības pasliktinājumu vai pat nāvi, ko izraisījusi vakcinācija. Cilvēka tiesības uz veselību un dzīvību nav ierobežojamas citu sabiedrības locekļu tādu pašu tiesību dēļ.

Pienākumu vakcinēties varētu uzlikt tikai tad, ja attiecīgā vakcīna neizraisītu smagus veselības traucējumus un pat nāvi, taču šādas sekas ir iestājušās daļai vakcinēto personu.

Praksē neapstiprinājās pieņēmums, ka vide, kurā atrodas tikai pilnībā pret Covid-19 infekciju vakcinētas vai to pārslimojušas personas, būtu epidemioloģiska droša.

[6.9] Spriedumā nepamatoti norādīts, ka vakcinācijas pienākums bijis brīvprātīgs. Izvēloties nevakcinēties, iestājās būtiskas nelabvēlīgas sekas, proti, tika liegta iespēja strādāt un gūt iztikas līdzekļus, tātad faktiski tā ir piespiešana. Turklāt pienākums vakcinēties tika noteikts prettiesiski.

Pieteicējs nepiekrīt spriedumā sniegtajai rīkojuma Nr.720 5.2. un 5.3.apakšpunkta interpretācijai, kā arī uzskata, ka nav ievērotas Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta otrajā daļā noteiktās prasības, ka valsts pārvalde savā darbībā ievēro cilvēktiesības.

No Administratīvā procesa likuma 66.panta otrās daļas izriet, ka cilvēktiesību ierobežojums, ja tas adresātam attiecīgās tiesības pēc būtības atņem, nekādā gadījumā nav samērīgs.

Izskatāmajā gadījumā nav pat izvērtēta attiecīgo ierobežojumu nepieciešamība un lietderība.

Dīkstāves noteikšana neapturēja Covid-19 infekcijas straujo izplatību, neizslēdza pieteicēju no Covid-19 infekcijas aprites ķēdes, kā arī netika sasniegti citi rīkojuma Nr.720 anotācijā definētie mērķi.

[6.10] Pieteicējs nepiekrīt secinājumam, ka viņš būtu vainojams dīkstāves noteikšanā, jo dīkstāves gadījumā tieši darba devējs ir tā puse, kura nevar nodrošināt darbinieka nodarbinātību.

Normatīvie akti neparedz iespēju noteikt dīkstāvi amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm. Dienesta gaitas likuma 14.pantā ir paredzēta amatpersonas atstādināšana no amata pienākumu izpildes, taču izskatāmajā gadījumā nav konstatējams neviens no normā minētajiem priekšnosacījumiem.

Valsts policijas priekšnieka 2021.gada 11.oktobra paziņojumā nekorekti ietverta atsauce uz Darba likuma 58.panta trešo daļu, kas izskatāmajā gadījumā nav piemērojama. Savukārt Lēmumā ietverta atsauce uz Darba likuma 74.panta otrās daļas otro teikumu, kas ir pretrunā ar Dienesta gaitas likuma 3.panta otro daļu.

Pieteicējs uzskata, ka nav ievērotas Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 1.panta trešajā daļā noteiktās prasības.

[7] Rakstveida paskaidrojumos Valsts policija un ministrija apelācijas sūdzību neatzīst, uztur Lēmumā ietverto pamatojumu un piekrīt Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 28.oktobra spriedumam.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka nav objektīvas nepieciešamības, lai noteiktu šīs lietas izskatīšanu mutvārdu procesā. Lietas apstākļu noskaidrošanai nav nepieciešams rīkot tiesas sēdi, jo no lietā esošajiem dokumentiem ir iespējams gūt pilnīgu priekšstatu par izskatāmo jautājumu. Lietā esošie pierādījumi ir pietiekami, kā arī procesa dalībnieki ir īstenojuši tiesības sniegt paskaidrojumus par lietas apstākļiem, tāpēc šīs lietas izskatīšana mutvārdu procesā nav lietderīga.

[9] Pieteicējs uzskata, ka tiesvedība šajā lietā jāaptur, lai sagaidītu galīgo nolēmumu administratīvajā lietā Nr.A420267221, kuras ietvaros tiek vērtēts rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkta tiesiskums.

Apgabaltiesas ieskatā tiesvedības apturēšanai šajā lietā nav pamata.

Tiesvedības apturēšanu administratīvajā lietā regulē Administratīvā procesa likuma 28.nodaļa, un atbilstoši Administratīvā procesa likuma 273.panta 3.punktam tiesa aptur tiesvedību, ja lietas izskatīšana nav iespējama, iekams nav izlemta cita lieta tiesā vai iestādē.

Atbilstoši tiesu praksē nostiprinātajām atziņām tiesvedības apturēšana uz Administratīvā procesa likuma 273.panta 3.punkta pamata ir pieļaujama vienīgi tad, ja lietas izskatīšana, nesagaidot citas lietas (iestādē vai tiesā) rezultātu, nav iespējama. Taču, ja lietas izskatīšana vispār ir iespējama, bet citas lietas izskatīšanas rezultāts to, iespējams, atvieglotu, tiesvedības apturēšanai nav pamata (*sk., piemēram, Senāta 2022.gada 29.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-15/2022 7.punktu*).

Ievērojot minēto, secināms, ka tiesvedības apturēšanas tiesiskais pamats pastāv nevis ikvienā gadījumā, kad notiek cita ar izskatāmo lietu saistīta jautājuma izskatīšana iestādē vai tiesā, bet tikai tad, ja lietas izskatīšana minētā iemesla dēļ nav iespējama.

Apgabaltiesa konstatē, ka administratīvās lietas Nr.A420267221 izskatīšana tiesā nav objektīvs šķērslis, kas liegtu šīs lietas izskatīšanu, jo rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkts ir vispārīgais administratīvais akts. Konstatējot, ka valsts vai pašvaldības iestādē (vai kapitālsabiedrībā) strādājošajam nav vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta, kā arī nav atzinuma par nepieciešamību atlikt vakcināciju darba devējam ir pienākums izdot konkrēta satura administratīvo aktu par attiecīgās personas atstādināšanu no darba pienākumu pildīšanas (izskatāmajā gadījumā pieteicējam tika noteikta dīkstāve viņa vainas dēļ).

Viena no administratīvā akta pazīmēm ir tiesiskas sekas (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa).

Savukārt tiesiskas sekas nozīmē, ka spēkā esošs administratīvais akts ir saistošs visām personām, uz kurām tas attiecas. Tas nozīmē arī to, ka spēkā esošs administratīvais akts var būt pamats jauna administratīvā akta izdošanai, kā tas ir arī izskatāmajā gadījumā, proti, pamatojoties uz spēkā esošu vispārīgo administratīvo aktu, tika izdots obligātais administratīvais akts, ar kuru pieteicējam tika noteikta dīkstāve.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmo daļu pieteikuma iesniegšana tiesā par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu aptur administratīvā akta darbību no dienas, kad pieteikums saņemts tiesā.

Savukārt atbilstoši minētā panta ceturtās daļas 9.punktam šā panta pirmā daļa neattiecas uz gadījumu, ja iesniegts pieteikums par vispārīgo administratīvo aktu.

No Tiesu informācijas sistēmas datiem nav konstatējams, ka administratīvās lietas Nr.A420267221 ietvaros būtu pieņemts lēmums par rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkta darbības apturēšanu attiecībā uz pieteicēju.

Gadījumā, ja ar spēkā stājušos spriedumu tiks atzīts, ka rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkts ir bijis prettiesisks attiecībā pret pieteicēju, pieteicējam būs tiesības iesniegt pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 353.panta 4.punktu (*sal. sk. Senāta 2015.gada 16.septembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-1060/2015 A420409713 7.punktu*).

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa secina, ka tiesvedības apturēšanai izskatāmajā gadījumā nav tiesiska pamata, jo rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkts arī pēc tā apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas bija spēkā esošs. Līdz ar to pieteicēja lūgums par tiesvedības apturēšanu izskatāmajā lietā ir noraidāms.

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[11] Izvērtējusi pirmās instances tiesas spriedumā ietverto pamatojumu, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 28.oktobra spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, apgabaltiesa pievienojas Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 28.oktobra sprieduma motivācijai.

[12] Atbildot uz apelācijas sūdzībā ietvertajiem iebildumiem par pirmās instances tiesas spriedumu, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[13] Pieteicēja atstādināšanas no darba pienākumiem tiesiskums ir jāvērtē saskaņā ar tām tiesību normām, kas bija spēkā brīdī, kad pieteicējam tika noteikta dīkstāve.

Ministru kabinets ar rīkojuma Nr.720 1.punktu izsludināja visā valsts teritorijā ārkārtējo situāciju no 2021.gada 11.oktobra līdz 2022.gada 28.februārim.

Tādējādi pieteicēja atstādināšana no darba pienākumu veikšanas notika ārkārtējās situācijas (Covid-19 infekcijas pandēmijas) laikā.

Atbilstoši likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.panta pirmajai daļai ārkārtējā situācija ir īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus.

Rīkojums Nr.720 ir tiesiskais pamats, kas uzliek imperatīvu pienākumu, no vienas puses, publiskajā sektorā strādājošajai personai izpildīt rīkojuma 5.3.apakšpunktā noteiktās prasības, un, no otras puses, darba devējam (valsts vai pašvaldības institūcijai) rīkoties likumdevēja noteiktajā kārtībā, ja publiskajā sektorā strādājošai personai nav sadarbspējīga sertifikāta.

Rīkojuma Nr.720 5.2. un 5.3. apakšpunktā noteiktais pienākums vakcinēties bija noteikts saskaņā ar likumu, tam bija leģitīms mērķis – neatliekama sociāla vajadzība aizsargāt citu cilvēku tiesības – sabiedrības epidemioloģiskās drošības aizsardzība, kas saistās ar infekcijas straujās izplatības ierobežošanu, vienlaikus sabiedrības interesēs nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību.

Rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkts noteica obligātu prasību, proti, ka valsts institūciju darbinieki un amatpersonas no 2021.gada 15.novembra savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

A r Lēmumu tika atstāts negrozīts sākotnējais lēmums, ar kuru, cita starp pamatojoties uz rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktu, pieteicējam tika noteikta dīkstāve, kas radusies viņa vainas dēļ, nesaglabājot darba samaksu, no 2021.gada 30.novembra līdz brīdim, kad tiks uzrādīts sadarbspējīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, bet ne ilgāk kā līdz

2022.gada 1.martam.

Senāts ir atzinis, ka Ministru kabineta rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā ietvertais regulējums saistībā ar citiem rīkojuma punktiem ir interpretējams tādējādi, ka 5.3.apakšpunktā minēto darbinieku un amatpersonu darba devējiem nav piešķirta rīcības brīvība. Savukārt no tā nepārprotami izriet, ka minētie darbinieki un amatpersonas nevar pildīt pienākumus, ja viņiem nav attiecīgā sertifikāta (*sk. Senāta 2021.gada 25.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-1355/2021 4.punktu*).

Valsts iestādei nav rīcības brīvības izlemt, vai ierēdnim ir jāuzrāda vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, vai lēmums par ierēdņa atstādināšanu ir pieņemams, ja ierēdnis nav uzrādījis sertifikātu. Tāds ir jāpieņem. Rīkojums Nr.720 ir tas tiesiskais pamats, kas liek darba devējam noteiktā kārtībā rīkoties attiecībā uz darbiniekiem, kā arī konkrēti nosaka darbinieku pienākumus (*sk. Senāta 2022.gada 11.marta lēmuma lietā Nr.SKA-633/2022 6.punktu*).

Tādējādi konstatējot, ka darbiniekam nav vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta, darba devējam (valsts vai pašvaldības iestādei) pārbaudāmajā laika periodā bija pienākums izdot obligāto administratīvo aktu par šāda darbinieka atstādināšanu no darba pienākumu pildīšanas līdz brīdim, kad tiks izpildītas rīkojumā Nr.720 noteiktās prasības.

[14] Pieteicējs argumentē, ka, izdodot pārsūdzēto administratīvo aktu, ir pārkāpts samērīguma princips.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 13.pantu labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.

Atbilstoši juridiskās literatūras atziņām samērīguma princips noteic, ka starp mērķi, ko publiskā vara ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību vēlas sasniegt, un indivīda tiesību un leģitīmo interešu ierobežojumu ir jābūt saprātīgām attiecībām. Obligātā administratīvā akta gadījumā varētu būt samērīguma pārbaude tad, ja netipiskā gadījumā ar obligāto administratīvo aktu tiek ierobežotas personas pamattiesības (*sk. Briede J. 13.panta komentārs. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 186., 191.-192.lpp.*).

Lietā nav strīda par to, ka laika periodā no 2021.gada 15.novembra līdz 2022.gada 15.martam pieteicējam nebija sadarbspējīga sertifikāta, kā arī pieteicējam nebija izsniegts atzinums par nepieciešamību atlikt vakcināciju.

Pamatojoties uz šiem apstākļiem, tika pieņemts gan sākotnējais lēmums, gan arī pārsūdzētais Lēmums, nosakot pieteicējam dīkstāvi, kas radusies viņa vainas dēļ.

Nav šaubu, ka, arī izdodot obligāto administratīvo aktu, iestādei jāapsver tā samērīgums attiecībā pret administratīvā akta adresātu, taču tikai tajos gadījumos, kad pastāv īpaši apstākļi, kurus likumdevējs nebija varējis paredzēt. Proti, ir jākonstatē būtiski, netipiski apstākļi, kas šo gadījumu atšķir no citiem, līdzīgiem gadījumiem.

Izskatāmajā gadījumā pieteicējs īpašus apstākļus nav norādījis, kā arī apgabaltiesa no lietas materiāliem nekonstatē apstākļus, kas izskatāmo gadījumu raksturotu kā netipisku. Līdz ar to izskatāmajā gadījumā nav konstatējams tiesisks pamats, lai atkāptos no likumdevēja noteiktās kārtības. Par īpašiem apstākļiem nevar tikt atzīts pieteicēja viedoklis par to, kādēļ viņš nevēlējās vakcinēties, jo normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieteicējam nebija izsniegts atzinums par nepieciešamību atlikt vakcināciju. Apgabaltiesa vērš uzmanību uz to, ka normatīvajos aktos noteiktā kārtība, kādā izsniedz atzinumu par nepieciešamību atlikt vakcināciju, tika noteikta tādēļ, ka personas veselības stāvokli ir kompetentas izvērtēt ārstniecības personas, nevis iestāde vai tiesa.

Tā kā izskatāmajā gadījumā netipiski apstākļi nav konstatējami, iestādei bija pienākums izdot obligāto administratīvo aktu. Attiecīgo tiesisko seku samērīgumu ir izvērtējis likumdevējs, paredzot prasību, ka gadījumā, ja publiskajā sektorā strādājošais neuzrāda sadarbspējīgu sertifikātu, darba devējam (valsts vai pašvaldības iestādei) ir pienākums viņu atstādināt no darba pienākumu pildīšanas.

[15] Pieteicējs argumentē, ka pirmās instances tiesa ir atstājusi bez ievērības faktu, ka ar Valsts policijas priekšnieka 2022.gada 28.februāra lēmumu Nr.77 par grozījumiem Valsts policijas 2021.gada 1.decembra lēmumā Nr.59 pieteicējam tika nepamatoti pagarināta dīkstāve no 2022.gada 2. līdz 31.martam.

Minētajam pieteicēja iebildumam apgabaltiesa nepiekrīt, jo tiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 249.pantu taisa spriedumu par pieteicēja norādīto pieteikuma priekšmetu, nepārsniedzot prasījuma robežas.

No lietas materiāliem nav konstatējams, ka pieteicējs būtu vērsies pirmās instances tiesā ar pieteikuma grozījumiem vai papildinājumiem, lūdzot izvērtēt arī Valsts policijas priekšnieka 2022.gada 28.februāra lēmuma Nr.77 tiesiskumu.

Ņemot vērā minēto, Administratīvajai rajona tiesai Valsts policijas priekšnieka 2022.gada 28.februāra lēmuma Nr.77 tiesiskums nebija jāvērtē.

Lai arī tam nav ietekmes uz šīs lietas izskatīšanu, apgabaltiesa *obiter dictum* norāda, ka Valsts policijas priekšnieka 2022.gada 28.februāra lēmums Nr.77 ir vērtējams kā pieteicēja interesēm labvēlīgāks, jo kopš 2022.gada 1.marta iestādei bija tiesības izdot pieteicējam nelabvēlīgu administratīvo aktu par dienesta tiesisko attiecību izbeigšanu, pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma $7.^3$panta ceturto daļu, atbilstoši kurai gadījumā, ja pēc maksimālā atstādināšanas laika vai dīkstāves darbinieka vainas dēļ, kura ilgst vairāk par trim mēnešiem, darbinieks (amatpersona) bez attaisnojoša objektīva iemesla nav ieguvis vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, darba devējam ir tiesības nekavējoties izbeigt darba (dienesta) tiesiskās attiecības ar viņu, izmaksājot atlaišanas pabalstu viena mēneša darba algas (mēnešalgas) apmērā, bet, ja darbiniekam noteikta akorda alga, – viena mēneša vidējās izpeļņas apmērā.

Tādējādi, pagarinot pieteicējam noteiktās dīkstāves laiku no 2022.gada 2. līdz 31.martam, iestāde ir rīkojusies pieteicēja interesēm labvēlīgāk.

[16] Pieteicējs argumentē, ka pārsūdzētajā administratīvajā aktā ietvertā atsauce uz Darba likuma 74.panta otrās daļas otro teikumu ir pretrunā ar Dienesta gaitas likuma 3.panta otro daļu.

Minētajam pieteicēja argumentam apgabaltiesa nepiekrīt, jo tas nav balstīts pareizā tiesību normu interpretācijā.

Dienesta gaitas likuma 3.panta otrajā daļā cita starp ir noteikts, ka uz amatpersonu neattiecas darba tiesiskās attiecības reglamentējošo normatīvo aktu normas, izņemot normas, kas nosaka atlīdzību gadījumos, kad darbinieks neveic darbu attaisnojošu iemeslu dēļ.

Atbilstoši Darba likuma 74.panta otrajai daļai darbinieka saistība uzskatāma par izpildītu un darba devējam ir pienākums izmaksāt šā panta trešajā daļā noteikto atlīdzību arī tad, ja darba devējs darbinieku nenodarbina vai arī neveic darbinieka saistības izpildījuma pieņemšanai nepieciešamās darbības (dīkstāve). Par dīkstāvi, kas radusies darbinieka vainas dēļ, viņš šo atlīdzību nesaņem.

Saskaņā ar judikatūras atziņām Darba likuma 74.panta otrā daļa ir saistāma ar darba devēja pienākumu izmaksāt atlīdzību vai tiesībām to nedarīt atkarībā no darbinieka vainas dīkstāves priekšnoteikumu izraisīšanā (*sk. Senāta 2019.gada 28.novembra sprieduma lietā Nr.SKC-1075/2019 10.punktu*).

Ievērojot minēto, secināms, ka Darba likuma 74.panta otrās daļas otrais teikums paredz darba devēja tiesības neizmaksāt atlīdzību gadījumā, ja darbinieks ir vainojams dīkstāves izraisīšanā. Minētais nosacījums ir attiecināms uz amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm atbilstoši Dienesta gaitas likuma 3.panta otrajai daļai.

[17] Pieteicēja ieskatā iestāde, izdodot administratīvo aktu, nav ievērojusi tiesiskās paļāvības principu, jo 2021.gada 11.oktobra paziņojumā bija ietverts brīdinājums par Darba likuma 58.panta trešajā daļā paredzētajām nelabvēlīgajām sekām, savukārt sākotnējā lēmumā nav atsauces uz Darba likuma 58.panta trešo daļu, bet ir atsauce uz Darba likuma 74.panta otro daļu. Vienlaikus pieteicējs arī argumentē, ka Darba likuma 58.panta trešā daļa atbilstoši Dienesta gaitas likuma 3.panta otrajai daļai neattiecas uz amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 10.pantu privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Atbilstoši juridiskās literatūras atziņām tiesiskās paļāvības princips paredz, ka iestādēm ir jābūt pastāvīgām jeb konsekventām savā rīcībā, tādā veidā respektējot paļāvību, kas personām varētu rasties. Privātpersonas tādējādi iegūst piešķirtās tiesības, kas nozīmē, ka administratīvais akts, ar kuru ir piešķirts kāds labums, nezaudēs savu spēku, ja vien tas nav noteikts jau likumā vai arī, ja vien tas nav pašas personas interesēs (*sk. Briede J. 10.panta komentārs. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 165.lpp.*).

No lietas materiāliem apgabaltiesa konstatē, ka 2021.gada 11.oktobra paziņojumā (*lietas 68.lapa*) iestāde bija pareizi norādījusi, ka, pamatojoties uz rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktu, no 2021.gada 15.novembra iestādes amatpersonas dienesta pienākumus drīkstēs veikt tikai tad, ja tiks uzrādīts vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Tas, ka minētajā paziņojumā bija kļūdaini ietverta atsauce uz Darba likuma 58.panta trešo daļu, nemaina faktu, ka pieteicējs tika savlaicīgi brīdināts par sekām, kādas iestāsies, ja netiks izpildītas rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteiktās prasības, un pieteicējam nebija pamata paļauties, ka šīs prasības uz viņu nav attiecināmas.

Līdz ar to iestādes 2021.gada 11.oktobra paziņojumā pieļautā kļūda lietā konstatētajos apstākļos nerada tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu, kas būtu pieļauts attiecībā pret pieteicēju.

Nav arī konstatējams iestādes izteikums, uz kuru pieteicējs būtu paļāvies, proti, ka, neizpildot rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteiktās prasības, viņam normatīvajos aktos paredzētās tiesiskās sekas neiestāsies.

Nav šaubu, ka, pildot dienesta pienākumus, Valsts policijas amatpersonām (tāpat kā citiem valsts un pašvaldību institūcijās strādājošajiem) pastāv paaugstināts inficēšanās risks ar Covid-19 infekciju, kā arī risks inficēt citas personas, un nav izšķirošas nozīmes tam, vai šādas sekas faktiski iestājas. Valsts pienākums pandēmijas apstākļos bija identificēt potenciālos riskus un nekavējoties veikt nepieciešamos pasākumus, lai attiecīgos riskus pēc iespējas mazinātu.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa nekonstatē pārsūdzētā administratīvā akta neatbilstību tiesiskās paļāvības principam.

[18] Pieteicējs argumentē, ka dīkstāve viņam tika noteikta ar atpakaļejošu datumu, turklāt, sākot ar 2021.gada 30.novembri, kad viņš vēl bija atvaļinājumā.

No lietas materiāliem apgabaltiesa konstatē, ka sākotnējais lēmums pieņemts 2021.gada 1.decembrī, nosakot pieteicējam dīkstāvi, ar 2021.gada 30.novembri.

Apgabaltiesa atzīst, ka, pieņemot sākotnējo lēmumu, iestāde ir pieļāvusi procesuālu pārkāpumu, nosakot pieteicējam dīkstāvi ar atpakaļejošu datumu, un šis pieteicēja iebildums ir pamatots.

Saskaņā ar judikatūru, vērtējot procesuālo tiesību normu pārkāpumus un to ietekmi uz procesa rezultātu, ir jānoskaidro, vai šis pārkāpums varēja ietekmēt administratīvā akta saturu. Ja pārkāpums varēja to ietekmēt, tas uzskatāms par būtisku (*sk. Senāta 2005.gada 15.marta sprieduma lietā Nr.SKA-59/2005 14.punktu*).

No Valsts policijas paskaidrojuma izriet, ka pieteicējs bija atvaļinājumā līdz 2021.gada 29.novembrim.

2021.gada 29.novembrī ir veikti grozījumi pieteicēja apstiprinātajā atvaļinājuma pieteikumā, nosakot pieteicēja atvaļinājumu līdz 2021.gada 29.novembrim (*lietas 178.lapa*).

Secināms, ka dīkstāve pieteicējam netika noteikta arī par periodu, kad pieteicējs bija atvaļinājumā, jo pieteicēja apstiprinātajā atvaļinājuma pieteikumā tika veikti grozījumi. Līdz ar to šis pieteicēja iebildums nav pamatots.

Tā kā uz pieteicēju attiecās rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkts, kura prasības pieteicējs nebija izpildījis, pieteicējs nebija tiesīgs pildīt darba pienākumus līdz brīdim, kad minētās prasības tiks izpildītas. Šādos apstākļos iestādei bija jāizdod obligātais administratīvais akts.

Ņemot vērā minēto, Valsts policijas pieļauto procesuālo pārkāpumu (pieņemot sākotnējo lēmumu 2021.gada 1.decembrī un nosakot pieteicējam dīkstāvi, sākot ar 2021.gada 30.novembri) nav pamata atzīt par būtisku, jo lietā konstatētajos apstākļos tas nevarēja ietekmēt lietas iznākumu. Līdz ar to apgabaltiesa secina, ka lietā konstatētajos apstākļos iestādes pieļautais procesuālais pārkāpums nevar būt par tiesisku pamatu Lēmuma atcelšanai.

[19] Pieteicējs ir norādījis virkni argumentu, kādēļ Lēmumu uzskata par prettiesisku, tostarp, ka iestāde ir rīkojusies patvaļīgi, jo rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteiktās prasības faktiski nebija nepieciešamas, tās bija prettiesiskas un nepamatotas, tās nevarēja būt par pamatu pārsūdzētā administratīvā akta izdošanai. Pieteicējs argumentē, ka piespiedu vakcinācija nav pieļaujama.

Vispirms apgabaltiesa vērš uzmanību uz to, ka rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunkta tiesiskums nav šīs lietas pieteikuma priekšmets, tādēļ šie pieteicēja argumenti tiks vērtēti tikai kontekstā ar pieteikuma priekšmetu šajā lietā.

Apgabaltiesa konstatē, ka Administratīvā rajona tiesa spriedumā ir vērtējusi arī situāciju valstī, kad pandēmijas apstākļos tika izdots rīkojums Nr.720. Pirmās instances tiesas sniegtajam pamatojumam apgabaltiesa piekrīt, papildus norādot turpmāk minēto.

Atbilstoši Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otrajai daļai Ministru kabinets nosaka epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai. Epidemioloģiskā drošība ietver vakcināciju (*Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta pirmās daļas 3.punkts*), kuru pandēmijas gadījumā var noteikt kā obligātu (*Epidemioloģiskās drošības likuma 30.panta trešā daļa*).

No minētajām normām secināms, ka ārkārtējās situācijas laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot fizisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus. Izsludinot ārkārtējo situāciju, Ministru kabinetam ir tiesības noteikt konkrētajā ārkārtējā situācijā nepieciešamus pasākumus, kas valsts apdraudējuma un tā seku novēršanai vai pārvarēšanai paredzēti likumos. Ministru kabinetam ir pilnvarojums noteikt epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai. Tādējādi tiesību normas paredz deleģējumu Ministru kabinetam noteikt nepieciešamos epidemioloģiskās drošības pasākumus infekcijas slimības Covid-19 izplatības ierobežošanai, arī ierobežojot fizisko personu tiesības un brīvības, tostarp noteikt pienākumu vakcinēties.

Satversmes tiesa, interpretējot Satversmes 106.panta pirmo teikumu, ir secinājusi, ka Satversmes 106.panta pirmais teikums negarantē tiesības uz darbu, bet gan tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu. Tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos ietver arī tādu būtisku elementu kā tiesības saglabāt esošo nodarbošanos, kas savukārt ietver tiesības turpināt šo nodarbošanos arī nākotnē. Ar Satversmes 106.panta pirmajā teikumā ietverto jēdzienu "nodarbošanās" saprotams tāda veida darbs, kas prasa atbilstošu sagatavotību un kas ir cilvēka eksistences avots, kā arī profesija, kas cieši saistīta ar katra indivīda personību kopumā (*sk. Satversmes tiesas 2021.gada 28.oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2020-66-03 13.punktu*).

Tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos aizsargā personu pret valsts darbībām, kas ierobežo brīvību izvēlēties nodarbošanos. Tomēr šīs tiesības neliedz valstij noteikt prasības, kas personai jāizpilda, lai tā konkrētu nodarbošanos varētu īstenot. Likumdevējam ir rīcības brīvība izvirzīt prasības attiecībā uz konkrētu profesionālo darbību, ciktāl tas nepieciešams sabiedrības interesēs. Valstij ir pienākums arī atturēties no tādu tiešu vai netiešu apstākļu radīšanas, kuri traucētu personai īstenot tās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos (*sk. Satversmes tiesas 2021.gada 11.jūnija sprieduma lietā Nr.2020-50-01 11.2.punktu un 2021.gada 25.marta sprieduma lietā Nr.2020-36-01 12.punktu*).

Satversmes 116.pantā noteikts, ka personas tiesības, kas noteiktas cita starpā Satversmes 96. un 106.pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteikto prasību nepieciešamību noteica kritiskā situācija valstī pandēmijas apstākļos, rīkojuma anotācijā norādītais mērķis atbilst Satversmes 116.pantā u n 1997.gada 4.aprīļa Konvencijas par cilvēktiesību un cieņas aizsardzību bioloģijā un medicīnā – Konvencijas par cilvēktiesībām un biomedicīnu – 26.pantā ietvertajiem mērķiem, kuru sasniegšanai pamattiesības var tikt ierobežotas. Ārkārtējās situācijas laikā ir jāievēro speciālās tiesību normas, kas ietvertas likumā "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli", Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā un Epidemioloģiskās drošības likumā.

Pieteicējs nepamatoti uzskata, ka tika noteikta piespiedu vakcinācija.

Apgabaltiesa vērš uzmanību uz to, ka jēdziens "obligāta vakcinācija" nav vienādojams ar jēdzienu "piespiedu vakcinācija", kas ietver piespiedu elementu – vakcīnas ievadīšanu personas organismā pretēji šīs personas gribai. Neviena tiesību norma Latvijā nenoteica piespiedu vakcināciju.

Epidemioloģiskās drošības likumā tiek lietots jēdziens "obligāta vakcinācija", kas nosaka personu pienākumu vakcinēties. Šis pienākums skaidri izriet no Epidemioloģiskās drošības likuma 30.panta konstrukcijas, panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā nosakot obligātās vakcinācijas pamatprincipus, bet panta ceturtajā daļā norādot uz brīvprātīgas vakcinācijas principu, kas aptver personu tiesības lemt par tādu vakcināciju, kas nav aptverta ar panta pirmajās trīs daļās paredzēto obligāto vakcināciju. Vienlaikus tiesību normas paredz personu tiesības atteikties no obligātās vakcinācijas (*sk. Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra "Vakcinācijas noteikumu" Nr.330 22.punktu*).

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa piekrīt pieteicējam tiktāl, ka tiesības atteikties no vakcinācijas saistās ar noteiktu seku – vakcinācijas pienākuma neizpildes seku – iestāšanās iespējamību. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka Latvijā šīs sekas neizpaudās tieši, proti, sankciju veidā (piemēram, uzliekot naudas sodu par nevakcinēšanos), bet gan netieši. Izdodot rīkojumu Nr.720, tika paredzētas noteiktas sekas, nolūkā veicināt personu vakcinēšanos, lai pēc iespējas ierobežotu Covid-19 infekcijas straujo izplatību, tomēr ikvienai personai saglabājās tiesības izdarīt izvēli, tostarp arī atteikties no vakcinācijas, taču atteikšanās gadījumā bija jārēķinās ar noteiktām vakcinācijas pienākuma neizpildes sekām.

Tādējādi arī pieteicējam bija tiesības izdarīt izvēli un atteikties no vakcinācijas, un minētās tiesības pieteicējs īstenoja. Savukārt tas, ka šo tiesību īstenošanas gadījumā likumdevējs bija noteicis tiesiskās sekas, nav vērtējams kā pierādījums tam, ka būtu noteikta piespiedu vakcinācija, kā uzskata pieteicējs. Piespiedu vakcinācijas gadījumā nav tiesību izdarīt izvēli un no vakcinācijas atteikties.

[20] Saskaņā ar judikatūru valstij, īstenojot pasākumus ar mērķi aizsargāt personas tiesības uz veselību un tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, ir plaša rīcības brīvība. Valsts šo rīcības brīvību bauda tiktāl, ciktāl netiek pārkāpti vispārējie tiesību principi un citas Satversmes normas. Turklāt valstij sava rīcības brīvība jāizmanto tādā veidā, lai iespējami taisnīgākajā un konkrētajai situācijai atbilstošākajā veidā tiktu ievērotas visu iesaistīto personu dažādās intereses (*sk. Satversmes tiesas 2017.gada 19.decembra sprieduma lietā Nr.2017-02-03 17.punktu*).

Lai izvērtētu pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jāpārliecinās par to, vai nelabvēlīgās sekas, kas personai rodas tās pamattiesību ierobežošanas rezultātā, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā (*sk. Satversmes tiesas 2020.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.2020-26-0106 22.punktu*).

Ievērojot minēto, ir jānoskaidro līdzsvarojamās intereses un jānoteic, kurām no šīm interesēm būtu piešķirama prioritāte.

Tādējādi, no vienas puses, ir salīdzināmas pieteicēja – publiskā sektora amatpersonas – tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, kas iekļauj arī tiesības uz pašnoteikšanos lemt par savu ķermeni, un pakārtoti tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu, kā arī saņemt atalgojumu par darbu, un, no otras puses, noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu aptvertās tiesības un intereses, tostarp sabiedrības veselības un labklājības aizsardzība, kā arī valsts pārvaldes funkciju nepārtrauktības nodrošināšana.

Pienākums vakcinēties, lai varētu strādāt publiskajā sektorā, ir pretnostatāms visas sabiedrības ieguvumam – Covid-19 infekcijas izplatības mazināšanai, veselības aprūpes sistēmas pārslodzes novēršanai, novēršamas mirstības mazināšanai un valsts pārvaldes funkciju nepārtrauktības nodrošināšanai (*sk. rīkojuma Nr.720 ievaddaļu, kur norādīta nepieciešamība apturēt straujo Covid-19 infekcijas izplatību, mazināt veselības nozares pārslodzi un novēršamo mirstību, kā arī nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību*). Ar leģitīmo mērķi aizsargātās tiesības un intereses ir būtiskas plašākam personu lokam, jo rīkojumā minēto mērķu sasniegšana bija visas sabiedrības interesēs, savukārt ar rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktu noteiktais pienākums ietekmēja šaurāku personu loku.

[21] Pieteicējs argumentē, ka pirmās instances tiesa nepamatoti nav vērtējusi pārsūdzētā administratīvā akta atbilstību Administratīvā procesa likuma 5., 7., 8., 9., 11., 12. un 13.pantā nostiprinātajiem vispārējiem tiesību principiem.

Novērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa secina, ka turpmāk minēto apsvērumu dēļ pieteicēja norādīto vispārējo tiesību principu pārkāpumi izskatāmajā gadījumā nav konstatējami.

[22] Pieteicējs atsaucas uz Administratīvā procesa likuma 5.pantā nostiprināto privātpersonas tiesību ievērošanas principu, atbilstoši kuram administratīvajā procesā, it īpaši pieņemot lēmumu pēc būtības, iestāde un tiesa piemērojamo tiesību normu ietvaros veicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

Apgabaltiesa vērš uzmanību, ka tas, ka pieteicējs nepiekrīt iestādes un pirmās instances tiesas sniegtajai piemērojamo tiesību normu interpretācijai vai lietā konstatēto apstākļu un pierādījumu novērtējumam, vēl nenozīmē to, ka būtu pārkāpts privātpersonas tiesību ievērošanas princips.

Atbilstoši judikatūras atziņām privātpersonas tiesību ievērošanas princips ir interpretējams tādējādi, ka tas uzliek pienākumu iestādei un tiesai administratīvā procesa ietvaros pēc iespējas nodrošināt un veicināt privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību. Privātpersonas tiesību ievērošanas princips ir attiecināms uz jebkuru tiesību normu, tostarp arī uz procesuālo tiesību normu piemērošanu. Tas uzliek tiesai pienākumu nodrošināt tādu lietas izskatīšanas procesu, kurā privātpersonas tiesības tiek ievērotas visefektīvākajā veidā. Nepieciešamības gadījumā tas nozīmē arī pienākumu administratīvajai tiesai iedziļināties jautājuma būtībā, notikumu attīstībā vai plašākā apstākļu kontekstā, lai palīdzētu personai pārvarēt formālus šķēršļus (*sk., piemēram, Senāta 2021.gada 30.marta lēmumu lietā Nr.SKA-709/2021*).

No Administratīvā procesa likuma 5.pantā noteiktā un minētajām judikatūras atziņām nav izdarāms secinājums, ka, atsaucoties uz privātpersonas tiesību ievērošanas principu, privātpersonai ikvienā gadījumā būtu iespējams panākt sev vēlamo rezultātu.

Saskaņā ar juridiskajā literatūrā ietvertajām atziņām privātpersonas tiesību ievērošanas princips paredz ar tiesību normām aizsargātu privātpersonas tiesību un interešu aizsardzības veicināšanu. Proti, ar šo principu nevar pamatot lemšanu par labu privātpersonai, ja tai labvēlīgs konkrētās situācijas risinājums neizriet no tiesību normām. Privātpersonas tiesību ievērošanas princips paredz vienīgi ar tiesību normām aizsargātu privātpersonas tiesību un interešu aizsardzības veicināšanu. Proti, iestādei un tiesai, izskatot administratīvo lietu, jāveicina personai saskaņā ar konkrētajā situācijā piemērojamām tiesību normām piemītošo tiesību un tiesisko interešu ievērošana (*sk. Višķere I. 5.panta komentārs.*

Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 123.lpp.).

Valstī pandēmijas dēļ izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā Ministru kabinetam bija tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot fizisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt papildu pienākumus, tostarp noteikt pienākumu vakcinēties. Pārsūdzētajā administratīvajā aktā piemērojamās tiesību normas ir norādītas un interpretētas pareizi, kā arī ir pareizi noskaidroti Lēmuma pieņemšanai nepieciešamie apstākļi. Administratīvajā procesā iestādē nav pieļauti būtiski procesuālie pārkāpumi, kas varētu ietekmēt Lēmuma tiesiskumu. Līdz ar to pieteicējs nepamatoti uzskata, ka ir pārkāptas Administratīvā procesa likuma 5.pantā noteiktās prasības.

[23] Pieteicējs argumentē, ka izskatāmajā gadījumā ir pārkāpts tiesiskuma princips.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 7.pantu iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām. Iestāde un tiesa darbojas normatīvajos aktos noteikto pilnvaru ietvaros un savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.

Atbilstoši juridiskās literatūras atziņām tiesiskuma princips no formālā aspekta paredz, ka iestāde un tiesa drīkst rīkoties tikai tiesību normās dotā pilnvarojuma ietvaros. Savukārt tiesiskuma princips no materiāltiesiskā aspekta paredz, ka iestādes un tiesas rīcībai jāatbilst tiesību normām arī pēc būtības – proti, gan iestādes pieņemtajiem lēmumiem, gan tiesas nolēmumiem jāatbilst piemērojamām tiesību normām (*sk. Višķere I. 7.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 145., 148.-149.lpp.*).

Apgabaltiesa atzīst, ka izskatāmajā gadījumā minētās prasības ir ievērotas, jo pārsūdzēto administratīvo aktu iestāde ir izdevusi savas kompetences ietvaros saskaņā ar likumdevēja doto pilnvarojumu. Iestādes un pirmās instances tiesas rīcība izskatāmajā gadījumā atbilst tiesību normās noteiktajai kārtībai arī pēc būtības.

Savukārt tas, ka pieteicējs savas pārliecības dēļ nepiekrīt likumdevēja imperatīvi noteiktajai kārtībai, kā arī iestādes un pirmās instances tiesas sniegtajai piemērojamo tiesību normu interpretācijai, nenozīmē, ka būtu pārkāpts tiesiskuma princips.

[24] Pieteicēja ieskatā iestāde nav ievērojusi tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu, jo ar Lēmumu noteiktās tiesiskās sekas pieteicējs uzskata par netaisnīgām un nelietderīgām.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 8.pantam iestāde un tiesa, piemērojot tiesību normas, izmanto tiesību normu interpretācijas pamatmetodes (gramatisko, sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko metodi), lai sasniegtu taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu (17.pants).

Saskaņā ar juridiskās literatūras atziņām tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips pēc būtības prasa, lai, piemērojot tiesību normas, tiktu izmantotas demokrātiskā valstī atzītas juridiskās metodes (*sk. Višķere I. 8.panta komentārs. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 157.lpp.*).

Tādējādi, lai secinātu, ka ir pārkāpts tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips, būtu jākonstatē, ka iestāde vai pirmās instances tiesa, iztulkojot lietā piemērojamās tiesību normas, ir izmantojušas demokrātiskā valstī neatzītas juridiskās metodes, taču tas izskatāmajā gadījumā nav konstatējams. Arī pieteicējs nav norādījis, ka iestāde vai pirmās instances tiesa būtu izmantojusi kādu demokrātiskā valstī neatzītu juridisko metodi.

Pretēji pieteicēja viedoklim, tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips nevar tikt pakārtots ne individuāliem subjektīviem apsvērumiem par likumdevēja noteiktās kārtības nepieciešamību, pamatotību un lietderību, ne arī tādai piemērojamo tiesību normu interpretācijai, kas neatbilst demokrātiskā valstī atzītām juridiskajām metodēm.

[25] Pieteicējs atsaucas uz Administratīvā procesa likuma 9.pantā nostiprināto patvaļas aizlieguma principu, atbilstoši kuram administratīvo aktu un tiesas nolēmumu var pamatot ar faktiem, kuri ir nepieciešami lēmuma pieņemšanai, un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem.

Atbilstoši juridiskās literatūras atziņām patvaļas aizlieguma princips pieprasa ne tikai, lai valsts rīcībai būtu saprātīgs attaisnojums, bet arī, lai ikviens varētu pārliecināties par šā attaisnojuma esību (*sk. Bārdiņš G. 9.panta komentārs. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 160.-161.lpp.*).

Izvērtējot pārsūdzētā administratīvā akta pamatojumu, kā arī pirmās instances tiesas spriedumu, apgabaltiesa atzīst, ka tajos ir norādīti un analizēti fakti, kas nepieciešami Lēmuma pieņemšanai, kā arī no tiem izrietoši objektīvi un racionāli juridiskie apsvērumi.

Papildus apgabaltiesa vērš uzmanību uz turpmāk minēto.

Atbilstoši likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 8.panta otrajai daļai, izsludinot ārkārtējo situāciju, Ministru kabinetam papildus šā panta pirmajā daļā minētajām tiesībām ir tiesības noteikt konkrētajā ārkārtējā situācijā nepieciešamus pasākumus, kas valsts apdraudējuma un tā seku novēršanai vai pārvarēšanai paredzēti likumos, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci valsts apdraudējuma novēršanā vai pārvarēšanā.

No minētās tiesību normas izriet Ministru kabineta pilnvaras (papildus likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 8.panta pirmajā daļā paredzētajām) noteikt nepieciešamos pasākumus, kas ir vajadzīgi konkrētās ārkārtējās situācijas pārvarēšanai. Minētās tiesības ir plašas, šo nepieciešamo pasākumu izvēle ir nodota Ministru kabineta kompetencē. Ārkārtējās situācijas var būt dažādas, tādēļ ir loģiski, ka likumā nav iespējams ietvert konkrētu, pilnīgu un

katrai attiecīgajai situācijai atbilstošu nepieciešamo pasākumu uzskaitījumu. Līdz ar to likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 8.panta otrā daļa noteic tiesības Ministru kabinetam izlemt, kādus pasākumus katrā konkrētā situācijā īstenot, lai pārvarētu krīzi. Turklāt tiesību norma neparedz ierobežojumu noteikt attiecīgos pasākumus tikai un vienīgi ar Ministru kabineta noteikumiem. Līdz ar to nav pamata apšaubīt Ministru kabineta pilnvaras noteikt konkrētas prasības un pienākumus, kas īstenojami ārkārtējās situācijas laikā krīzes pārvarēšanai. Rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteiktās prasības iekļaujas likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 8.panta otrajā daļā paredzēto nepieciešamo pasākumu apjomā.

Nav šaubu, ka rīkojuma Nr.720 izdošanas brīdī valstī pastāvēja ievērojams epidemioloģiskās drošības apdraudējums Covid-19 infekcijas pandēmijas dēļ un ka valstij bija pienākums nekavējoties veikt pasākumus situācijas uzlabošanai. Kā jau iepriekš tika norādīts, pandēmijas apstākļos Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā un Epidemioloģiskās drošības likumā ietvertās normas ir uzskatāmas par speciālajām tiesību normām.

Saskaņā ar Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta pirmo daļu epidemioloģiskā drošība ietver virkni pasākumu, tostarp arī nodrošināšanu ar imūnbioloģiskiem preparātiem un iedzīvotāju vakcināciju (3.punkts).

Atbilstoši minētā panta otrajai daļai Ministru kabinets nosaka epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai.

Epidemioloģiskās drošības likuma 30.panta pirmajā daļā cita starp noteikts, ka infekcijas slimības, pret kurām personas vakcinējamas obligāti, kā arī šīs vakcinācijas kārtību un vakcinējamo personu loku nosaka Ministru kabinets. Savukārt saskaņā ar panta otrajā daļā cita starp noteikto personas, kuras tiek nodarbinātas darbos, kas saistīti ar paaugstinātu inficēšanās risku, vakcinējami obligāti. Infekcijas slimības, pret kurām veicama vakcinācija, un darbus, kas saistīti ar paaugstinātu inficēšanās risku, kā arī vakcinācijas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Epidemioloģiskās drošības likuma 30.panta trešā daļa noteic, ka gadījumā, ja sākusies epidēmija vai pandēmija vai pastāv tās draudi, var izsludināt papildu obligāto vakcināciju Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Secināms, ka Ministru kabineta pilnvarojums izdot rīkojumu Nr.720 izriet no Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta pirmās daļas 3.punkta, 3.panta otrās daļas un 30.panta trešās daļas. Savukārt spēkā esošs vispārīgais administratīvais akts (rīkojums Nr.720) var būt par tiesisku pamatu cita administratīvā akta (šajā gadījumā – Lēmuma) izdošanai.

Ņemot vērā likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.panta pirmajā daļā, 8.panta otrajā daļā, Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta pirmās daļas 3.punktā un otrajā daļā, kā arī 30.panta pirmajā un trešajā daļā ietverto regulējumu, apgabaltiesa nesaskata kļūdas iestādes vai pirmās instances tiesas sniegtajā vērtējumā par valsts rīcību pandēmijas apstākļos rīkojuma Nr.720 izdošanas laikā, kad visā Latvijas valsts teritorijā bija izsludināta ārkārtējā situācija straujās Covid-19 infekcijas izplatības dēļ un valstij bija pienākums nekavējoties veikt pasākumus situācijas uzlabošanai. Tāpat arī lietā noskaidrotajos apstākļos iestādei bija pienākums izdot pārsūdzēto administratīvo aktu, pamatojoties uz to, ka noteiktajā termiņā pieteicējs neizpildīja rīkojuma Nr.720 5.3.pakšpunktā noteiktās prasības.

Jāņem vērā, ka iestādei un tiesai nav kompetences izmainīt likumdevēja noteikto kārtību. Tāpat arī iestādes un tiesas kompetencē nav ne vakcīnu drošuma un efektivitātes izvērtēšana, ne arī vakcīnu ietekmes uz veselību ilgtermiņā izvērtēšana.

Līdz ar to pieteicējs nepamatoti uzskata, ka iestādei un pirmās instances tiesai bija pienākums izvērtēt likumdevēja noteiktās kārtības lietderību (tostarp sadarbspējīga sertifikāta nepieciešamību darba pienākumu veikšanai publiskajā sektorā strādājošajiem), Covid-19 infekcijas izplatības cēloņus, slimības bīstamības rādītājus atsevišķās personu grupās, Ministru kabineta kompetencē esošo ierobežojošo pasākumu noteikšanas zinātnisko pamatojumu, kā arī ar rīkojumu Nr.720 noteikto pasākumu efektivitāti, to rezultātus un citus tamlīdzīgus jautājumus.

Izskatāmajā lietā ir būtiski tas, ka Valsts policijai kā pieteicēja darba devējam ir pienākums ievērot normatīvajos aktos imperatīvi noteikto kārtību.

Savukārt, ja pieteicējs vēlas iegūt aktuālu un zinātniski pamatotu informāciju vai datus par Latvijā izmantoto vakcīnu drošumu, efektivitāti, iespējamām blakus parādībām to lietošanā, par vīrusu paveidiem un to mutāciju, kā arī tamlīdzīgiem jautājumiem, pieteicējam ir tiesības vērsties kompetentajās iestādēs, kas šādu informāciju iegūst, apkopo un analizē (piemēram Zāļu valsts aģentūrā vai Slimību profilakses un kontroles centrā). Minētie jautājumi nav pieteikuma priekšmets izskatāmajā lietā.

Apgabaltiesa pieteicēja paustos argumentus vērtē tikai izskatāmās lietas kontekstā.

Atbilstoši kompetento iestāžu un ārstniecības personu (tostarp infektologu) publiski sniegtajiem skaidrojumiem pandēmijas laikā vakcinācija pret Covid-19 infekciju bija atzīta par visefektīvāko līdzekli infekcijas straujas izplatības apstākļos, kad pastāvēja nepieciešamība nodrošināt pūļa imunitāti. Eiropas Zāļu aģentūra ir reģistrējusi visas Latvijā pieejamās vakcīnas pret Covid-19 infekciju, rekomendējot tās lietošanai Eiropas Savienībā. Vakcīnas tiesību aktos noteiktajā kārtībā ir apstiprinājusi Eiropas Komisija. Vakcīnas nebūtu bijis iespējams reģistrēt Eiropas Zāļu aģentūrā, ja tām nebūtu veiktas visas reģistrācijai nepieciešamās pārbaudes par efektivitāti, kvalitāti un drošumu.

Līdz ar to apgabaltiesa var piekrist pieteicējam tikai tiktāl, ka vakcīnām ir iespējamas blakusparādības, ko ražotājs ir norādījis lietošanas instrukcijā, taču blakusparādību risks ir ikvienam medikamentam. Publiski pieejamā Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra sniegtā informācija tiek pamatota ar zinātniskos (klīniskos) pētījumos iegūtiem rezultātiem, kas norāda uz vakcīnu efektivitāti cīņā ar Covid-19 infekcijas straujo izplatību. Arī Zāļu valsts aģentūras tīmekļa vietnē ir pieejami vakcīnu drošuma pārskati.

Jāņem vērā arī tas, ka normatīvie akti paredzēja iespēju atlikt vakcināciju, ja ir objektīvs ar veselību saistīts iemesls,

tomēr lietā nav pierādījumu, ka pieteicējs būtu īstenojis šādu iespēju.

Pamatojoties uz minētajiem apsvērumiem, apgabaltiesa nekonstatē Administratīvā procesa likuma 9.pantā noteikto prasību pārkāpumu, kas būtu pieļauts attiecībā pret pieteicēju.

[26] Pieteicējs argumentē, ka, nosakot ierobežojumus, tika pārkāpts likuma atrunas princips.

Minētajam pieteicēja argumentam apgabaltiesa nepiekrīt.

Administratīvā procesa likuma 11.pantā cita starp ir noteikts, ka privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu izdot iestāde var uz Satversmes, likuma, kā arī uz starptautisko tiesību normas pamata.

Saskaņā ar juridiskās literatūras atziņām likuma atrunas principa būtība ir tāda, ka iestāde personai nelabvēlīgu administratīvo aktu izdot vai faktisko rīcību var veikt tikai uz tautas vai tautas vēlētu priekšstāvju pieņemta vai akceptēta normatīva akta pamata (*sk. Bikseniece-Martinova L. 11.panta komentārs. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 171.lpp.*).

Rīkojums Nr.720 tika izdots, pamatojoties uz Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punkta "e" apakšpunktu, likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4.pantu, 5.panta pirmo daļu un 6.panta pirmās daļas 1.punktu un otro daļu, 7.panta 1.punktu un 8.pantu, kā arī Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta otro daļu. Savukārt Lēmums tika pieņemts tādēļ, ka pieteicējs neizpildīja rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteiktās prasības. Pārsūdzētā administratīvā akta pamatojumā ir ietverta atsauce arī uz rīkojumu Nr.720.

Ņemot vērā minēto, likuma atrunas principa pārkāpums izskatāmajā gadījumā nav konstatējams.

[27] Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 12.pantu, pieteicējs argumentē, ka Lēmums neatbilst demokrātiskas iekārtas principam.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 12.pantam iestāde un tiesa, piemērojot tiesību normas, apsver, vai privātpersonai nelabvēlīgs administratīvais akts vai faktiskā rīcība ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu citu privātpersonu tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību vai tikumību.

Saskaņā ar juridiskās literatūras atziņām demokrātiskās iekārtas princips nosaka pienākumu iestādei un tiesai privātpersonai nelabvēlīga lēmuma gadījumā izvērtēt šāda lēmuma nepieciešamību (*sk. Bikseniece-Martinova L. 12.panta komentārs. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 177.lpp.*).

Apgabaltiesa jau vērtēja Lēmuma pieņemšanas pamatotību un nepieciešamību kontekstā ar citiem pieteicēja argumentiem (*sk. šā sprieduma 19., 20., 25. un 26.punktu*), tādēļ vēlreiz tos pašus apsvērumus neatkārto. Pienākums vakcinēties publiskajā sektorā strādājošajiem tika noteikts objektīvu apstākļu – Covid-19 infekcijas pandēmijas straujās izplatības – dēļ, kas savukārt izraisīja krīzi vairākās jomās, it īpaši veselības aprūpes jomā, un situācija prasīja nekavējošu rīcību no valsts puses. Nav šaubu, ka valsts pienākums bija īstenot pasākumus pandēmijas apkarošanai, tostarp nosakot obligātu vakcināciju publiskajā sektorā strādājošajiem, kā arī sekas šo prasību nepildīšanas gadījumā, lai tādējādi veicinātu rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteikto prasību izpildi. Minētā rīcība bija nepieciešama, lai pēc iespējas ātrāk sasniegtu rīkojuma Nr.720 anotācijā norādītos mērķus. Ar rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktu noteiktie ierobežojumi pretnostatāmi visas sabiedrības ieguvumam – Covid-19 infekcijas straujās izplatības apturēšanai, veselības aprūpes sistēmas pārslodzes un novēršamas mirstības mazināšanai, kā arī valsts pārvaldes funkciju nepārtrauktības nodrošināšanai.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa nekonstatē, ka Lēmums neatbilstu Administratīvā procesa likuma 12.pantā noteiktajām prasībām.

[28] Pieteicējs argumentē, ka pirmās instances tiesas taisītais spriedums ir nepamatots un neobjektīvs, jo tiesa nav izvērtējusi visus pieteicēja paustos argumentus. Sprieduma pamatojums tiek balstīts tikai uz atbildētāja sniegtajiem apsvērumiem.

Minētajiem pieteicēja iebildumiem apgabaltiesa nepiekrīt.

Objektīvās izmeklēšanas princips izriet no Administratīvā procesa likuma 154.panta, un atbilstoši minētajam principam tiesai ir pienākums noskaidrot lietas izlemšanai būtiskos apstākļus un, ja nepieciešams, iegūt pierādījumus vai dot norādījumus procesa dalībniekiem. Tomēr no objektīvās izmeklēšanas principa neizriet tiesas pienākums veikt darbības, lai lietas izskatīšanas gaitā apstiprinātu procesa dalībnieka paustos argumentus. Saskaņā ar tiesu praksē nostiprinātajām atziņām objektīvās izmeklēšanas princips nesniedzas tik tālu, ka tiesas pienākums būtu iegūt pierādījumus ikvienam procesa dalībnieka apgalvojumam (*sal. sk., piemēram, Senāta 2021.gada 28.jūnija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-845/2021 4.punktu*).

Apgabaltiesa atzīst, ka iestāde un pirmās instances tiesa ir noskaidrojušas lietā būtiskus apstākļus, kā arī ir tos izvērtējušas, sniedzot pienācīgu pamatojumu.

Izskatāmajā gadījumā pieteicēja paustie iebildumi galvenokārt ir saistīti ar pieteicēja pārliecību, ka rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā noteiktie ierobežojumi nebija nepieciešami, tie tika noteikti prettiesiski. Pieteicējs būtībā apstrīd vakcinācijas nepieciešamību un vakcīnu drošumu, apgalvojot, ka gadījumā, ja viņš būtu piekritis vakcinēties, iespējamie riski daudzkārt pārsniegtu iespējamos ieguvumus. Pieteicējs argumentē, ka ir pārslimojis Covid-19 infekciju vieglā formā, un minētais pierāda to, ka infekcija būtiski neapdraud viņa veselību un dzīvību. Ir prettiesiski liegt personai pildīt amata pienākumus tāpēc, ka persona nepiekrīt un nevēlas uzņemties atbildību par vēl pienācīgi neizpētīta un nezināma satura medikamenta ievadīšanu savā organismā. Ne mediķi, ne Ministru kabinets, ne pieteicēja darba devējs neuzņemas atbildību

par vakcinācijas sekām, kas var iestāties ilgstošākā laika periodā. Vakcīnas pret Covid-19 infekciju var izraisīt nāvi. Nenoskaidrojot vakcinācijas ietekmi uz kopējo mirstību, nav iespējams izvērtēt ne ieguvumus, ne arī riskus (ne individuāli, ne sabiedrībai kopumā). Pirmās instances tiesas spriedumā nav atsauces uz zinātnisku pētījumu, kurā būtu apstiprināta vakcīnu efektivitāte, tostarp zinātniski pierādīti fakti par slimības gaitas smagumu, mirstību un infekcijas pārnesi. Pieteicējs nepiekrīt spriedumā sniegtajai rīkojuma Nr.720 5.2. un 5.3.apakšpunkta interpretācijai, kā arī uzskata, ka dīkstāves noteikšana neapturēja Covid-19 infekcijas straujo izplatību, jo neizslēdza viņu no Covid-19 infekcijas aprites ķēdes, kā arī netika sasniegti citi rīkojumā Nr.720 norādītie mērķi. Pieteicējs arī argumentē, ka nav ievērotas Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 1.panta trešajā daļā noteiktās prasības.

Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus apgalvojumiem par vakcīnu ievērojamo bīstamību, kas daudzkārt pārsniedz sagaidāmos ieguvumus.

Pieteicējs, pārmetot pirmās instances tiesai, ka tā nav spriedumā ietvērusi atsauci uz zinātnisku pētījumu par vakcīnu pret Covid-19 infekciju efektivitāti, tomēr arī pats nav norādījis atsauces uz zinātniskiem pētījumiem vai citiem ticamiem informācijas avotiem, no kuriem būtu izdarāmi pieteikumā ietvertie secinājumi par vakcīnu ievērojamo bīstamību, kas ievērojami pārsniedz sagaidāmos ieguvumus. Ja pieteicējs bija pārliecināts, ka vakcīna pret Covid-19 infekciju ievērojami apdraud viņa veselības stāvokli, nav saprotams, kādēļ pieteicējs nav rīkojies normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā, lūdzot sniegt atzinumu par nepieciešamību vakcināciju atlikt.

Atbilstoši Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 1.panta trešajai daļai, nosakot nepieciešamo pasākumu kopumu, tiek piemēroti šādi vispārējie principi:

1) cilvēktiesību ierobežošanas minimizēšana – personu tiesības tiek ierobežotas tikai tad, ja nav citu alternatīvu pasākumu, kas efektīvi aizsargā sabiedrības veselību un drošību;

2) sabiedrības veselības apdraudējuma mazināšana – piesardzības pasākumi tiek noteikti, izvērtējot Covid-19 infekcijas izplatības draudus Latvijā un ārvalstīs, un tiek īstenoti, izvērtējot visus pastāvošos riskus, lai mazinātu Covid-19 infekcijas atkārtotas izplatības draudus;

3) publisku un sabiedrībai nozīmīgu pakalpojumu pieejamības ierobežošana ir pieļaujama tikai tādā mērā, cik tas nepieciešams sabiedrības veselības un drošības nodrošināšanai, kā arī pakalpojumu sniegšanā un saņemšanā iesaistīto personu veselībai un drošībai.

Tādējādi pieteicēja iebildumi pamatā ir saistīti ar pārliecību, ka vakcinācija nebija efektīvākais un piemērotākais līdzeklis pandēmijas apstākļos.

Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā lietā "Vavrička un citi pret Čehiju" cita starp ir ietvertas turpmāk norādītās atziņas:

1) vakcinēšanai var izmantot tikai drošas un efektīvas vakcīnas;

2) attiecībā uz vakcinācijas efektivitāti pastāv vispārējā vienprātība par šī līdzekļa vitālo nozīmīgumu, nodrošinot iedzīvotāju aizsardzību pret slimībām, kas var nopietni ietekmēt personas veselību un nopietnu uzliesmojumu gadījumā izraisīt destabilizāciju sabiedrībā;

3) vakcinācija ir viena no sekmīgākajām un izmaksu ziņā efektīvākajām medicīniskajām procedūrām;

4) veselības aprūpes politikas jautājumi ietilpst nacionālo iestāžu rīcības brīvības tvērumā;

5) līgumslēdzējām valstīm ir pozitīvs pienākums, kas izriet no Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas normām (īpaši 2. un 8.panta), veikt atbilstošus pasākumus, lai aizsargātu savā jurisdikcijā esošo personu dzīvību un veselību, līdzīgi pienākumi izriet saskaņā ar citiem plaši pieņemtiem starptautiskiem cilvēktiesību instrumentiem, ko praksē turpmāk attīstījušas kompetentās uzraudzības iestādes;

6) vakcinācijas pienākums ir nacionālo iestāžu atbilde uz neatliekamu sociālo vajadzību aizsargāt personu un sabiedrības veselību pret attiecīgajām slimībām (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma lietā "Vavrička un citi pret Čehiju" 135., 274., 277., 280., 282., 284. un 300.rindkopu*).

Ievērojot minēto, secināms, ka veselības aprūpes politikas jautājumi ietilpst nacionālo iestāžu rīcības brīvības tvērumā, taču, nosakot pasākumus pandēmijas apkarošanai, ir jāņem vērā, ka vakcinēšanai var izmantot tikai drošas un efektīvas vakcīnas.

Kā jau iepriekš tika norādīts, iestādei un tiesai nav kompetences ne izmainīt likumdevēja noteikto kārtību, ne arī izvērtēt vakcīnu drošumu pēc būtības.

Atbilstoši kompetento iestāžu un ārstniecības personu (tostarp infektologu) publiski sniegtajiem skaidrojumiem pandēmijas laikā vakcinācija pret Covid-19 infekciju bija atzīta par efektīvāko līdzekli infekcijas straujas izplatības apstākļos, kad pastāvēja nepieciešamība nodrošināt pūļa imunitāti. Eiropas Zāļu aģentūra ir reģistrējusi visas Latvijā pieejamās vakcīnas pret Covid-19 infekciju, rekomendējot tās lietošanai Eiropas Savienībā. Vakcīnas tiesību aktos noteiktajā kārtībā ir apstiprinājusi Eiropas Komisija. Vakcīnas nebūtu bijis iespējams reģistrēt Eiropas Zāļu aģentūrā, ja tām nebūtu veiktas visas reģistrācijai nepieciešamās pārbaudes par efektivitāti, kvalitāti un drošumu.

Līdz ar to apgabaltiesa nevar piekrist pieteicēja argumentiem, ka Latvijā pieejamās vakcīnas nebūtu pienācīgi izpētītas pirms to reģistrēšanas.

Vakcinācija kā efektīvs līdzeklis cīņā pret plašiem infekciju slimību uzliesmojumiem ir paredzēta likumā (*sk. Epidemioloģiskās drošības likuma 3.panta pirmās daļas 3.punktu un 30.panta trešo daļu*). Arī no minētajā Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā ietvertajām atziņām var secināt, ka vakcinācija vispārīgi tiek vērtēta kā efektīvs un nozīmīgs līdzeklis, kas nodrošina iedzīvotāju aizsardzību pret slimībām, kas var nopietni ietekmēt personas veselību un nopietnu uzliesmojumu gadījumā izraisīt destabilizāciju sabiedrībā. Tāpat arī vakcinācija tiek raksturota kā viena no sekmīgākajām un

izmaksu ziņā efektīvākajām medicīniskajām procedūrām, turklāt valstīm ir pozitīvs pienākums veikt atbilstošus pasākumus, lai aizsargātu savā jurisdikcijā esošo personu dzīvību un veselību. Vakcinācijas pienākums ir nacionālo iestāžu atbilde uz neatliekamu sociālo vajadzību aizsargāt personu un sabiedrības veselību pret attiecīgajām slimībām.

Saskaņā ar Epidemioloģiskās drošības likuma 31.panta pirmo daļu vakcinācijai drīkst lietot tikai tādas vakcīnas, kuras ir iekļautas Latvijas Zāļu reģistrā vai kuru izplatīšana ir atļauta saskaņā ar normatīvajiem aktiem.

Apgabaltiesa atzīst, ka minētās prasības izskatāmajā gadījumā ir izpildītas, jo Latvijā tiek izmantotas tikai atbilstošā procedūrā pārbaudītas un reģistrētas, tātad – drošas un efektīvas vakcīnas, kas ir efektīvs līdzeklis aizsardzībā pret Covid-19 infekciju, mazinot smagas saslimšanas un letāla iznākuma riskus. Apgabaltiesai nav pamata apšaubīt kompetento iestāžu pausto nostāju (tostarp Slimību profilakses un kontroles centra tīmekļa vietnē publiskoto informāciju un statistikas datus par Covid-19 infekciju), no kuras izriet, ka vakcinācija ir efektīvs, nepieciešams un piemērots līdzeklis iedzīvotāju aizsardzībai pret infekciju nopietna uzliesmojuma (pandēmijas) gadījumā.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa nekonstatē Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 1.panta trešajā daļā noteikto prasību pārkāpumus, uz kuriem norāda pieteicējs.

Vakcīnu izmantošana joprojām tiek pētīta un uzraudzīta no kompetento iestāžu puses gan Latvijā, gan arī citās valstīs (*sk., piemēram, Pasaules Veselības organizācijas tīmekļvietnē (https://www.who.int/en/) publiskoto informāciju*). Zāļu valsts aģentūras tīmekļvietnē ir publiski pieejama informācija par iegūtajiem datiem farmakovigilances jomā (*https://www.zva.gov.lv/lv/veselibas-aprupes-specialistiem-un-iestadem/zales/farmakovigilance*). Tostarp ir pieejami arī ziņojumi par blakusparādībām, kas konstatētas, lietojot vakcīnas pret Covid-19 infekciju, taču tas neapstiprina pieteicēja apgalvojumus par vakcīnu ievērojamo bīstamību, kas daudzkārt pārsniedz sagaidāmos ieguvumus. Šādi secinājumi no kompetento iestāžu sniegtās informācijas neizriet.

Nav šaubu, ka pandēmijas apstākļos, kad Covid-19 infekcija izplatījās ļoti strauji un situācija daudzās jomās (tostarp veselības aprūpes nozarē) kļuva kritiska, rīkojuma Nr.720 izdošanas brīdī pastāvēja neatliekama sociālā vajadzība aizsargāt Latvijas iedzīvotāju veselību pret Covid-19 infekciju. Līdz ar to arī šajā gadījumā ir pamats ņemt vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņas par vakcināciju kā piemērotu līdzekli personu un sabiedrības veselības aizsardzībai pandēmijas apstākļos.

[29] Rezumējot visu iepriekš minēto, apgabaltiesa atzīst, ka lietā konstatētajos apstākļos nav tiesiska pamata pieteikuma apmierināšanai.

[30] Senāts, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām, ir norādījis, ka no Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa visi argumenti, bet viņiem nav pienākuma detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt tos argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (*sk. Senāta 2005.gada 22.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-378/2005 12.punktu*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa izvērtēja tos procesa dalībnieku argumentus un apsvērumus, kuriem ir būtiska nozīme izskatāmajā lietā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par Iekšlietu ministrijas 2022.gada 24.janvāra lēmuma Nr.1-61/18 atzīšanu par prettiesisku, kā arī par pienākuma uzlikšanu Valsts policijai izmaksāt /pers. A/ darba samaksu par dīkstāves periodu un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu 100 000 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesneši:

R.Paegle I.Kaļiņina S.Liniņa